

Obsah

Předmluva	15
1. Liturgická teologie svátostí	17
1.1 Co je svátost?	18
1.2 Kristus – svátost	21
1.3 Církev – svátost	23
1.4 Sedm svátostí	25
1.5 Dynamismus svátostí	26
1.6 Slavíme jediné tajemství	26
1.7 Historická událost a rituální program	27
2. Svátosti a jejich význam	32
2.1 Význam slavení svátostí	32
2.2 Svátosti a dějiny spásy	34
2.3 Svátosti a jejich účinky	35
3. Svátosti v životě církve	39
3.1 Církev a svátosti	39
3.2 Svátosti a víra – <i>supplet ecclesiae</i>	41
3.3 Působení svátostí <i>ex opere operantis a ex opere operato</i>	43
3.3.1 <i>Materia a forma sacramenti</i>	45
3.4 Obecná struktura svátostí	46
3.5 Svátosti a jejich počet	48
3.5.1 <i>Signum et verbum</i>	50
3.5.2 Jednota svátostí	51
4. Křest – biřmování – eucharistie: křesťanská iniciace	53
4.1 Vývoj křesťanské iniciace	54
4.1.1 Křest v NZ	55
4.2 Dějiny iniciace	59

4.2.1	Křesťanská iniciace – prameny	59
4.2.2	Didaché	60
4.2.3	List Barnabášův	61
4.2.4	Hermův pastýř	61
4.2.5	Ódy Šalamounovy	62
4.2.6	Justin – <i>Apologia I</i>	62
4.2.7	<i>Traditio Apostolica</i>	63
4.2.8	Syrská <i>Didascalia, Constitutiones Apostolorum</i> a <i>Testamentum Domini</i>	64
4.2.9	Tertulián – <i>De baptismo</i>	65
4.2.10	Křestní katecheze a církevní otcové	67
4.2.11	Katechumenát ve 4. století	68
4.2.12	Proměna katechumenátu ve středověku	71
4.2.13	List jáhna Jana Senariovi	72
4.2.14	Římské sakramentáře	75
4.2.15	<i>Ordo Romanus XI</i>	80
4.2.16	Římské středověké pontifikály	84
4.2.17	<i>Liber sacerdotalis</i>	87
4.2.18	Římský rituál 1614	91
4.2.19	Katechumenát a II. vatikánský koncil	92
4.3	Křesťanská iniciace po II. vatikánském koncilu	93
4.3.1	<i>Consilium</i> a příprava <i>Ordo initiationis</i> <i>christianae adultorum</i>	94
4.3.2	Obřady křesťanské iniciace	95
4.4	Průběh slavení iniciačních svátostí	96
4.4.1	Prekatechumenát a obřad přijetí	98
4.4.2	Katechumenát	98
4.4.3	Obřad vyvolení	99
4.4.4	Bezprostřední příprava na křest	101
4.4.5	<i>Traditio symboli</i>	102
4.4.6	Křestní obřad a velikonoční vigilie	103
4.4.7	Obřad křtu	104
4.4.8	Biřmování a slavení eucharistie	105
4.4.9	Období mystagogie	106
4.5	Křest dětí	108
4.5.1	Proč křtít děti?	109
4.5.2	Odklad křtu	111

4.5.3	Křest dětí a církevní obec	111
4.5.4	Kmotři	112
4.5.5	Obřad křtu dětí	113
4.5.6	Křesťanská iniciace dětí školního věku	115
4.6	Biřmování	118
4.6.1	Historie a význam biřmování	118
4.6.2	<i>Ordo confirmationis</i>	122
4.7	Symbolika iniciace	123
4.7.1	Svátostné znamení křtu	123
4.7.2	Svátostné znamení biřmování	125
5.	Eucharistie – vývoj rituálního slavení	127
5.1	Židovské kořeny eucharistie	131
5.1.1	Společné stolování	132
5.1.2	Židovský rituál při jídle	134
5.1.3	Berakhot před jídlem	136
5.1.4	Birkat ha-moci	136
5.1.5	Birkat ha-mazon	137
5.2	Eucharistie a texty NZ	138
5.2.1	Ritus chleba a kalicha při Poslední večeři	142
5.2.2	Poslední večeře a rituál židovského Pesachu	143
5.2.3	Průběh sederové večeře	147
5.3	Eucharistie v křesťanském starověku	149
5.3.1	Slavení eucharistie v apoštolské době	149
5.3.2	Didaché – Učení dvanácti apoštolů	149
5.3.3	<i>Constitutiones Apostolorum</i>	155
5.3.4	Anafora Addaie a Mariho	155
5.3.5	Apokryfní skutky apoštolů	156
5.3.6	Justin – <i>Apologia</i>	157
5.3.7	Eucharistie v <i>Traditio Apostolica</i>	159
5.3.8	Nejstarší svědectví Římské mešní liturgie	161
5.4	Slavení eucharistie a první liturgické texty	164
5.4.1	<i>Ordo Romanus I</i>	165
5.4.2	<i>Ordines Romani</i>	167
5.4.3	Mše podle Ordo římské kurie za papeže Onoria III.	171
5.4.3.1	<i>Ordo Missae</i> a příprava kněze	171

5.4.3.2	Modlitby u oltáře	172
5.4.3.3	Čtení	172
5.4.3.4	Ofertorium	172
5.4.3.5	Eucharistická modlitba	173
5.4.3.6	Modlitba Páně	173
5.4.3.7	Přijímání	173
5.5	<i>Missale Romanum</i> 1570	174
5.6	Reformace a slavení eucharistie	177
5.6.1	Kalvínská tradice a mešní řád	180
5.6.2	Mešní řád a anglická reformace	181
5.7	<i>Ordo Missae</i> po II. vatikánském koncilu	182
5.7.1	<i>Ritus initiales</i>	184
5.7.2	Vstupní zpěv a <i>introit</i>	184
5.7.3	Pozdravení oltáře	187
5.7.4	Znamení kříže a pozdravení věřících	188
5.7.5	Úkon kajícínosti	189
5.7.6	Kyrie eleison	191
5.7.7	Gloria	191
5.7.8	Vstupní modlitba	192
5.7.9	Bohoslužba slova – čtení	193
5.7.10	Responsoriální žalm	194
5.7.11	Evangelium	195
5.7.12	Homilie	195
5.7.13	Vyznání víry	196
5.7.14	Přímluvy	197
5.7.15	Příprava darů a oltáře	197
5.7.16	Modlitba nad dary	199
5.7.17	Anafora nebo <i>canon actionis</i>	200
5.7.18	Modlitba Otčenáš	200
5.7.19	Pozdravení pokoje	202
5.7.20	Lámání chleba	203
5.7.21	Přijímání	204
5.7.22	Modlitba po přijímání a propuštění	205
5.8	Eucharistická modlitba	206
5.8.1	Struktura eucharistické modlitby	206
5.8.2	Anafory v <i>Missale Romanum</i> 2008	208
5.8.3	Zásady pro nové EM	209

5.8.4	Rozbor jednotlivých EM	210
5.8.4.1	První EM (Římský kánon)	210
5.8.4.2	Druhá EM (Apoštolská tradice)	221
5.8.4.3	Třetí EM (Pokoncilní komise – <i>Consilium</i>)	224
5.8.4.4	Čtvrtá EM (Bazilova anafora)	228
5.8.4.5	Anafory antiošského a alexandrijského typu	233
5.8.5	Anafory pro zvláštní příležitosti	235
5.8.5.1	Švýcarská anafora	235
5.8.5.2	EM o smíření	237
5.8.5.3	Eucharistické modlitby pro mše s dětmi	239
5.9	Struktura Římského misálu	242
5.9.1	Apoštolská konstituce <i>Missale Romanum</i>	243
5.9.2	IGMR 1969 a jeho ediční úpravy	245
5.9.3	Euchologické bohatství Římského misálu	246
5.9.4	Texty pro mše spojené s určitými obřady	246
5.9.5	Texty pro mše a modlitby za různé potřeby	248
5.9.6	Texty votivních mší	250
5.9.7	Mše za zemřelé	250
5.9.8	Mše pro mládež	251
5.9.8	Mše pro zvláštní skupiny a malá společenství	252
5.9.10	Mše bez účasti věřících	254
5.10	Direktorium pro mše s dětmi	256
6.	Svátost pokání	259
6.1	Svátost pokání a liturgie smíření: dějiny, teologie a současný rituál	260
6.1.1	Odpuštění v Bibli	260
6.1.2	Pokání v prvotní církvi	263
6.1.3	Tertulián – <i>De paenitentiae</i>	264
6.1.4	Bazil Veliký a <i>Officium Divinum</i>	266
6.1.5	Lev Veliký a veřejné vyznání hříchů	266
6.1.6	Koncil v Toledu	267
6.1.7	Systematizace pokání	267
6.1.8	Gelasiánský sakramentář	270
6.1.9	Středověká praxe pokání	272
6.1.10	Římsko-germánský pontifikál	274

6.1.11	Vrcholný středověk a praxe pokání po Tridentuském koncilu	276
6.2	Současné obřady svátosti pokání	278
6.2.1	<i>Ordo Paenitentiae</i> 1974	278
6.2.2	Liturgie svátostného smíření	281
6.3	Kající pobožnosti	284
6.4	Teologické aspekty pokání	286
7.	Svátost nemocných: dějiny, teologie a současná praxe	289
7.1	Svátost nemocných v dějinách	290
7.1.1	Pomazání nemocných v prvotní církvi	291
7.1.2	Křesťanský starověk a žehnání oleje	294
7.1.3	Praxe pomazání ve středověku	299
7.1.4	Tridentuský koncil a <i>Rituale Romanum</i> 1614	303
7.2	<i>Ordo unctionis infirmorum eorumque pastoralis curae</i> 1972	305
7.3	Teologie obřadů pomazání nemocných	310
8.	Manželství: dějiny, teologie, symbolika, současný rituál	312
8.1	Manželství v biblických textech	313
8.1.1	Knihy historické	313
8.1.2	Proroci	314
8.1.3	Mudroslovná literatura	314
8.1.4	Nový zákon	315
8.2	Židovská svatba	316
8.3	Dějiny obřadu uzavírání manželství	318
8.3.1	Svatební obřady v křesťanské antice	319
8.3.2	Obřady uzavírání manželství v liturgických pramenech	322
8.3.2.1	<i>Velatio nuptialis</i> a římská praxe uzavírání manželství	323
8.3.2.2	<i>Benedictio nuptialis</i> v nejstarších liturgických knihách	324
8.3.2.3	<i>Benedictio in thalamo</i>	325
8.3.3	Svatební obřad v byzantské tradici	326
8.3.4	Svatba ve středověku	328

8.3.5	Svatební obřady po Tridentuském koncilu	328
8.4	<i>Ordo celebrandi Matrimonium</i> 1991	330
8.5	<i>Benedictio nuptialis</i> ve svatebních obřadech	333
8.6	Teologie manželství	335
8.7	Příprava na přijetí svátosti manželství	336
8.7.1	Zásnuby	337
8.7.2	Slavení manželských jubileí	337
9.	Kněžská ordinace	338
9.1	Koncil a služebné kněžství	339
9.2	Historie obřadů kněžské ordinace	341
9.2.1	Prvotní církve a kněžská služba	341
9.2.2	Ministerialita v dílech církevních autorů starověku	343
9.2.2.1	Didaché	344
9.2.2.2	Klement Římský	345
9.2.2.3	Ignác z Antiochie	345
9.2.2.4	Kornelius a hierarchie římské církve	347
9.2.3	Kněžská ordinace v <i>Traditio Apostolica</i>	348
9.2.4	Popis kněžské ordinace v <i>Ordines Romani</i>	350
9.2.5	Vývoj obřadů kněžské ordinace od středověku do II. vatikánského koncilu	354
9.3	<i>De ordinatione episcopi, presbyterorum et diaconorum</i> 1990	356
9.3.1	<i>De ordinatione episcopi</i>	357
9.3.2	<i>De ordinatione presbyterorum</i>	358
9.3.3	<i>De ordinatione diaconorum</i>	360
9.4	Eulogie – <i>Prex Ordinationis</i>	361
9.4.1	Biskupská ordinace	361
9.4.2	Ordinace kněží	362
9.4.3	Jáhenská ordinace	364
9.5	Ustanovení lektorů a akolytů	364
9.6	Přijetí mezi kandidáty jáhenství a kněžství	366
10.	Svátostiny	368
10.1	Křesťanský pohřeb: historie, současný rituál a teologie	368
10.1.1	Historie pohřbívání	369

10.1.2	Byzantská tradice pohřbívání	373
10.1.3	<i>Ordo exsequiarum</i> 1969	374
10.1.3.1	První typ pohřbu: Obřady v domě, kostele a na hřbitově	376
10.1.3.2	Druhý typ pohřbu: Obřady ve hřbitovní kapli a u hrobu	377
10.1.3.3	Třetí typ pohřbu: Obřady na jednom místě	378
10.1.4	Pohřební obřady a farní pastorece	378
10.1.5	Modlitby za mrtvě narozené děti	380
10.1.6	Pohřeb dětí	380
10.1.7	Teologie v <i>Ordo exsequiarum</i>	381
10.2	Obřady žehnání	382
10.2.1	Žehnání v dějinách	384
10.2.2	Obřady žehnání po II. vatikánském koncilu	385
10.2.3	Teologie žehnání	388
10.2.4	Benediktionál	390
10.3	Slavnosti řeholních společenství	391
10.3.1	<i>Ordo professionis religiosae</i> 1970	393
10.3.2	Obřad zasvěcení panen	395
10.3.2.1	Historie obřadu	395
10.3.2.2	Revize obřadu po II. vatikánském koncilu	398
10.3.2.3	<i>Ordo consecrationis virginum</i> 1970	401
10.3.3	Obřady žehnání opata a abatyše	402
10.3.3.1	<i>Ordo benedictionis Abbatis et Abbatissae</i> 1970	404
10.4	Dedikace kostela a oltáře	406
10.4.1	Zasvěcení kostela v dějinách	407
10.4.2	<i>Ordo dedicationis ecclesiae et altaris</i> 1977	409
10.4.2.1	Slavení zasvěcení kostela	410
10.4.2.2	Obřad zasvěcení benedikovaného kostela	414
10.4.2.3	Kladení základního kamene kostela	414
10.4.2.4	Žehnání kostela a oltáře	415
10.4.2.5	Žehnání kalicha a pateny	416
10.4.3	Teologie a symbolika obřadu zasvěcení	417
10.5	Exorcismus	418
10.5.1	Teologie a historie exorcismu	418
10.5.2	<i>De Exorcismis et supplicationibus quibusdam</i> 1999	422

10.6	Obřad korunovace sochy nebo obrazu Panny Marie	424
10.7	<i>Ordo benedicendi oleum catechumenorum et infirmorum et conficiendi chrisma</i> 1971	427
11.	Denní modlitba církve	429
11.1	Židovská liturgie v průběhu dne	429
11.2	Modlitba v Novém zákoně	434
11.3	Katedrální liturgie hodin	435
11.4	Reforma Římského breviáře	439
11.5	Denní modlitba a farní společenství	441
11.5.1	Bohoslužebná kniha Luteránských komunit v USA	442
11.5.2	Modlitební kniha episkopálních církví	443
11.5.3	Liturgická modlitba komunity v Taizé	444
11.6	Slavení Liturgie hodin	446
	Závěr	449
	Bibliografie	451